

Черняхів Н. О., аспірант
кафедри економічної теорії та історії економічної думки
Ломачинська І. А., к.е.н., доцент
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова (м. Одеса, Україна)
e-mail: nina.chernyahovich.92@mail.ru

Розвиток світової фінансової архітектури під впливом глобальних дисбалансів

Глобалізація економічної діяльності суттєво змінює інституційне середовище світової економіки, трансформує взаємозв'язки і взаємозалежності між елементами світової фінансової системи, що висуває питання дослідження розвитку останньої у число пріоритетних проблем сучасної економічної науки. Розвиток теорії та методології світової економіки і фінансів спирається на нову інституційну парадигму, яка передбачає дослідження взаємозв'язків, взаємозалежностей у процесі функціонування світової фінансової системи через дослідження її інституційної матриці – світової (міжнародної) фінансової архітектури (СФА).

Експерти МВФ визначають СФА як «інститути, ринки, правила гри і практику, які уряд, бізнес та індивідуальні учасники здійснюють звичайно в своїй економічній і фінансовій діяльності» [1]. Н. Андропова визначає СФА також через її складові блоки: «світова фінансова архітектура включає в себе в якості основних елементів світові гроші й інститути, а також правила, що забезпечують їх емісію і нормальне функціонування» [2]. Разом із цим, на даний час єдиний науково-дослідний підхід до СФА відсутній, що можна пояснити, перш за все, складністю глобалізаційних процесів, які трансформують не лише валютно-кредитні та фінансово-економічні, а й політико-правові аспекти розвитку світової

фінансової системи. Питання аналізу і системного концептуального осмислення нової структури СФА залишаються різнорідними за своєю теоретико-методологічною та практичною основою. Велика кількість публікацій, пов'язаних з трансформацією і зміцненням існуючої фінансової архітектури, носить безсистемний характер, найчастіше має політичний контекст.

Глобалізація має позитивний імпульс змін інституційної структури світової фінансової системи лише в умовах її стабільності. Однак циклічний характер розвитку світової економіки, пов'язаний з нестабільністю, посилює й негативні явища, які спричинені глобалізацією. Сучасна фінансова криза виявила неефективність діяльності існуючих міжнародних інститутів фінансового регулювання в галузі забезпечення стабільності функціонування світової фінансової системи і визначила необхідність модернізації не тільки її структури, а й правил (міжнародних стандартів) функціонування фінансових інститутів.

Глобалізація фінансових ринків природним чином вимагає глобального регулювання і нагляду. Але забезпечити його адекватно досягнутому рівню глобалізації неможливо в зв'язку із наявністю суперечностей в національних інтересах різних країн. Без наявності світового уряду введення глобального регулювання можливе лише на умовах консенсусу, принаймні, провідних країн світу. Саме тому в сучасних умовах можливо впровадження лише окремих елементів глобального регулювання і нагляду фінансових ринків.

У той же час, формування стратегій розвитку національних фінансових систем без урахування наслідків змін у світовій фінансовій архітектурі призводить до наростання внутрішньосистемних конфліктів, порушення єдності елементів системи, зростання транзакційних витрат регулювання фінансових відносин, порушення інституційної рівноваги фінансової системи. Разом із цим, розвиток фінансової глобалізації сприяє посиленню взаємозв'язку і взаємозалежності національних фінансових систем й дозволяє світовій фінансовій архітектурі функціонувати як на регіональному, так і на глобальному рівні.

Одним із найважливіших наслідків реакції світової спільноти на глобальну фінансово-економічну кризу є висновок про необхідність формування елементів регулювання та нагляду на наднаціональному рівні. Така необхідність зумовлена різким зростанням числа і обсягу транскордонних операцій, кардинальним посиленням ролі транснаціональних фінансових організацій, що в сукупності зумовлює принципово інший рівень взаємозалежності країн на світовому ринку капіталу. В результаті навіть за умови оптимального національного режиму регулювання й нагляду фінансових ринків жодна країна не може гарантувати безпеку від зовнішніх ризиків, що формуються за межами національної юрисдикції. Тому захист від кризових явищ лише на рівні національного регулювання та нагляду абсолютно недостатній [4]. Це обумовлює те, що сучасний етап розвитку СФА характеризується істотними фундаментальними змінами в її структурі, появою в ній нових тенденцій, інструментів, регуляторів й інститутів.

У даний час часто виникає питання про ефективність міжнародних організацій і, зокрема, міждержавних фінансово-економічних організацій в структурі світової фінансової архітектури. Існує думка, що в умовах, коли вже немає чіткого поділу світу на два політико-економічних полюси, більшість проблем можна вирішити і без втручання держав або міжнародних організацій. Разом із цим, міжнародні організації в даний час є необхідною умовою розвитку міжнародних економічних і валютно-фінансових відносин. Однак, вони потребують структурного, організаційного й функціонального реформування із врахуванням нових тенденцій розвитку світової економіки в наслідок фінансiалiзацiї.

Наприкінці 2014 р. світова економіка поступово виходить з Великої рецесії. Відновлення набирає обертів, підвищується світова фінансова стабільність. Однак зростання залишається занадто повільним і тривожно слабким. Зростаючі геополітичні ризики створюють нові ускладнення в стабілізації фінансово-економічного розвитку світового господарства. В сукупності, це ще більше потребує розвитку відповідної світової фінансової архітектури, яка б забезпечила стабільність як національних фінансових систем, так і глобального фінансового простору.

Разом із тим, затяжна боргова криза в Єврозоні, проблеми надмірного державного боргу США, нестабільність та невизначеність щодо подальшого зростання економіки Китаю є одними з найсерйозніших сучасних ризиків світового розвитку. Сучасна валютна структура глобальної економіки не тільки не відповідає балансу економічних сил, який вже змінився, але і надмірно залежить від політики окремих її учасників, що емітують вільно використовувані валюти. При цьому антикризові заходи більшості країн орієнтовані на формування резервних фондів, що лише підсилює дисбаланс в міжнародній валютно-фінансовій системі. Крім того, накопичуючи валютні резерви переважно в доларах і євро, решта країн фактично кредитує емітентів цих валют, дозволяють їм «жити не по кишені», нарощувати суверенні борги, створювати серйозні загрози стабільності розвитку світової економіки.

Отже, вирішення зазначених вище проблем потребує впровадження нових правил, норм регулювання, координації, нагляду міжнародних валютно-фінансових, кредитних відносин на основі комплексного науковообґрунтованого визначення принципів, структури, механізмів, інструментарію

світової фінансової архітектури, що, в свою чергу, має стати об'єктом подальших теоретичних досліджень.

Список використаних джерел:

1. Ефременко И.Н. Диагностика состояния и выявление тенденций развития мировой финансовой архитектуры. // Финансы и кредит. – 2009. – №14 (350). – С. 43-51.
2. Андропова Н. Е. Сучасні тренди розвитку та модернізації світової фінансової архітектури в умовах глобалізації. /Н. Е Андропова. // Світова економіка і міжнародні відносини. – 2012. – № 5 (90). – С. 187-189.
3. Финансовая архитектура посткризисного мира: эффективность решений. [Электронный ресурс]. Институт посткризисового світу. – Режим доступу: <http://www.postcrisisworld.org/research/podrobnee/002/>
4. Шабанова Т. М. Розвиток світової фінансової системи на сучасному етапі. [Електронний ресурс]. / Т. М. Шабанова, С. А. Мамедова. // Таврический национальный университет им. В.И. Вернадского. – 2008. – С. 47-49. Режим доступу: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/35585/14-Shabanova.pdf?sequence=1>